

розвиваючи ідеї М. Вебера, можна припустити, що релігійні цінності закладають основу міцної економіки, зменшують соціальні та особистісні прояви економічної кризи, підтримують моральне здоров'я в суспільстві. Сім'я для віруючої людини є найдорожчим надбанням, а її руйнування – тяжкою втратою. Шлюб із корисливих міркувань для віруючої людини – ледь не аномальне явище.

Отже, завдання розбудови України покладається на молодь. Уроки історії змушують молоде покоління засвоїти сумний досвід тих держав, які відкидали релігію. Саме релігія та віра є тими засобами, за допомогою яких можна відновити цілісність українського суспільства. Релігія хоч і не є панацеєю від усіх суспільних проблем, але це потужна рушійна сила для їх вирішення.

Наук. кер. – Опанасюк В. В.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ МЕТАФІЗИКИ АРИСТОТЕЛЯ

Чанцев В. А., лікар

СумДУ, медичний інститут, науковий резерв, кафедра філософії

Вчення Аристотеля про знання опирається на його онтологію й по своєму є теорія науки. Аристотель відрізняє наукове знання від мистецтва, і від досвіду, і від думки. По Аристотелю, наукове знання є знання про буття.

На відміну від знання предмет мистецтва - добуток речей за допомогою здатності, визначеності до дії. Тому сфера мистецтва - практика й виробництво; сфера ж знання - споглядання предмета, теорія, умогляд. І все-таки в науці є загальне з мистецтвом: як і мистецтво, знання здатне бути повідомлюваним за допомогою навчання. Тому мистецтво є знання в більшій мірі, чим досвід («Метафізика» I 1).

Знання відвернуті, самі по собі не можуть допомогти в конкретній ситуації. У конкретній ситуації потрібні знання одиничні і конкретні – тобто досвід. Теорія без практики мертва. Але без знання досвід перетворюється на звичку, а людина в машину-автомат. А знання, суміщені з досвідом перетворюються, в мистецтво у Аристотеля. Мистецтво дозволяє здійснитися над знаннями і над світоглядом, і це вільне ширяння (політ) дає дійсну насолоду, дійсну перевагу.

Знання відрізняється також і від простого досвіду. І для знання, і для мистецтва досвід - їхній початок або вихідна точка («Метафізика» I 1). Однак на відміну від знання предметом досвіду можуть бути тільки факти, розглянуті як одиничні. Підстава досвіду - у відчутті, у пам'яті та у

звичці. Але знання не тотожно з відчуттям. Правда, усяке знання починається з відчуття. Якщо немає відповідному предмету відчуття, то немає й відповідного йому достовірного знання. Але предмет відчуття, почуттєвого сприйняття - одиничне й привхідне (випадкове). Предметом же знання є загальне й необхідне. Відрізняється знання й від думки. Те, що дає думку, ґрунтується на всього лише ймовірному. Не таке знання. Наукове знання, як і думка, виражається в судженні; воно приймається в якості щирого, лише коли пізнаючи виникло переконання в його вірогідності. Але якщо судження виправдане як достовірне знання, те не можна вказати, на яких підставах воно могло б виявитися спростованим або хоча б зміненим. Навпроти, стосовно думки або до віри завжди можливі інша думка й друга віра. Більше того. Думка може бути й помилковою і непомилковою, переконання в ньому жодним чином не може бути «непорушним», у той час як знання - міцна й непорушна істина.

Але лише той хто має дозвілля (вільне від битовухи), здатний оволодіти мистецтвом не для вигоди, знаннями ради знань. («Метафізика» I 2)

Ширяючий над знаннями мудрець відразу знає все, не знаючи про одиничний, але завдяки польоту в одну секунду складає уявлення про нього.

Дійсний мудрець багатий по своїй волі. Інакше можна запитати. Якщо розумний то чому бідний? Чим вище летить мудрець над землею (космосом) тим далі він від чуттєвих сприйнять, і ближче до першооснов, причин, тим ясніше і ясніше мета – Бог. («Метафізика» I 3)

Через воду Фалеса, вогонь Геракліта, гомеомерии Анаксимандра, елементи Емпедокла до чистої (абстрактною) матерії відносить мудреця вітер первофілософії (історіософії). У ясну погоду Арістотель з легкістю знаходить чисту форму (Бога, першопричину), з висоти це розум у Анаксагора, фатум у Левкіпа, любов у Гесіода, дружба і ворожнеча у Емпедокла, Ерот у Парменіда. («Метафізика» I 4)

Література:

Арістотель «Метафізика».

Наук. кер. - Переломова О.С., доцент